

Kmalo večni mir imela
V mlinu urnim rezkih slin
Samogoltnih teh zverin.

Je pravlica se prosterla,
Carska hčerka de je vmerla! —
Tuži bedni car po njej,
Bolj še ženin Jelisej.
Ta na pot se naglo spravi,
Serčno znanca vse pozdravi,
Izroči se Bogu pred,
Ter nevesti mahne v sled.

Pa nevesta polna muke
Blodi v gojzdu, vije ruke,
Mrak se bliža, pozno je,
Do grašine ko prispè.
Lep nasprot ji pes prilaja,
Se raduje, smuka, raja,
Spremi jo na prag in čez,
Ponavljaje vedno ples.
Ona si pogum prebudi,
Se na stopnicah ne mudi,
Gre s pesam naprej, naprej,
Se približa vratam zdej.
Komaj kljuke se dotakne,
Tipu že zatik se vmakne,
Dvojne vrata se odpro,
Glej, dvorano lišpano!
Krog in krog sedala močne,
Zgor preproge clo istočne,
Mnogo je strani obéh
Kipov svetih ob zidéh.
Peč in krasna krog ležanka,

Kjer se v noči sladko spanka,
V sredi miza terdih desk,
Vse polikane na blesk.
Res le dom samoto kaže,
Pa naprava se ne laže,
Med ljudi de dobre je
Tu zadela priča vse.
V tem ko to jo je tažilo,
Ni nikogar zreti bilo,
Dom je sem ter tje obšla,
Več reči uredila,
Bogu je prižgala svečko,
Žarko ter zavkrila pečko,
Posteljo si naredi,
V njo počene in zaspi.

Zdaj se bliža čas obeda,
Vstane zunaj šum in zmeda,
Konjkov sedem vihra v dvor,
Svitlih kakor sonce skor.
Starši reče: Čudno, čudno!
Vse je čisto, vse priljudno,
Kdo olišpal je ta grad,
Vedel to bi grozno rad.
Daj, prijatelj, se prikaži,
Britko skerb nam utolaži,
Ako si postaran mož,
Oče nam al striček boš!
Ako v mladosti cveteči,
Bodi bratec nam ljubeči,
Ak si stara žena, mat
Bodi nam, ljubezni slad;
Ak krasna si divica,

Bodi mila nam sestrice,
Poravnano s tem bo vse,
Kakor nam spodobno je.
In carevna, lepa, mlada,
Stopi von, ne ravno rada,
Čislanje de skaže jim,
Nizko se pripogne vsim.
Prosi vljudno odpušanje,
De stopila je v njih stanje,
K njim de v gostje je prišla,
De-si ni povabljenja.
Po besedah so spoznali,
Pred carevno de so stali,
Mizni prvi sedež ji
Starašina izvoli.

Berž jedi so nanosili,
Z vinom kupico nalili,
Na ponudnici vse to
Rah pomaknuli pred njo.
Nekaj hleba si je zbrala,
Kosček mali v usta djala,
Vina ni pokusila,
Ni ga bila vajena.
Tudi trud jo silno davi,
Mir želeča sercu, glavi,
Si izprosi izbico,
Rahlo počivalo z njo.
So v nadstropje jo peljali,
Tam nar lepši izbo zbrali,
Ji vošili sladko noč,
Ter hiteli skupno proč.
(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* Odbor družbe sv. Mohora naznanja, da darilo 150 gold. je prisojeno povesti „Žalost in veselje“; pisatelj je g. I. Podmilšak (Andrejčkov Jože). — Darilo 120 gold. je prisojeno delu: „Poljedelstvo s posebnim ozirom na domače pridelke“, spisal c. k. učitelj Iv. Tomšič. — Darila po 25 gold. vredna sta spoznana spisa: „Devica orleanska“ od prof. g. Umek-a, in povest „Hudobni sin“ od A. Jeglič-a. — Za leto 1870. so razpisana sledeča darila: a) dvesto goldinarjev za najboljšo povest v obsegu blizo pet tiskanih pôl, ktere naj se vzame tvarina, če je mogoče, iz domače zgodovine ali vsaj nasloni na-njo; celo djanje naj se tako razplete, da bode delo mikavno za mladež in slovensko ljudstvo sploh. Ako ne pride darila vredne izvirne povesti, podeli se sto goldinarjev najboljšemu prevodu kake zanimive nраво-podučne povesti v tem istem obsegu; b) sto in petdeset goldinarjev za najboljšo gospodarsko delo, na pr. o živinoreji, domačem gospodinjstvu ali o kakem drugem važnišem gospodarskem predelu (razun sadjereje, poljedelstva in čbelarstva) v obsegu blizo petih tiskanih pôl; c) sto goldinarjev za štiri krajše izvirne pripovedi, vsakej po 25 goldinarjev, v obsegu dobre $\frac{1}{2}$ tiskane pole; in d) sto goldinarjev za štiri krajše podučne spise raznega zapopadka, vsakemu po 25 gold. v obsegu dobre $\frac{1}{2}$ tiskane pôle. — Vsi spisi naj bodo prav lahko umevni in zanimivi, da bodo mladino in sploh priprosto ljudstvo slovensko pošteno razveseljevali ter mu um in srce požlahnovali. Vsi rokopisi naj se pošljejo družbi vsaj do 1. decembra 1869. l. brez podpisanega imena, ktero naj se v zapečatenem listu priloži; na rokopis, ki družbi pozneje dojde, ne bo se mogel ozir vzeti. Prisojena darila se izplačajo na Vodnikov dan (2. februarja) 1870. leta.

* Iz Trsta. — 26. dne februarja se bo tiskal, in pa po tem brzo razdelil drugi snopič mesečnika „Pod lipo.“ Se vé, da tistim, ki si ga niso še naročili, in si ga tudi do 25. dne omenjenega meseca ne naročé, se ne bo poslal. Ako želi tedaj še kdo imeti ta mesečnik, naj se blagovoljno oglasi ob pravem času. — Moje početje spoznajo vsi za dobro tukaj na Primorji, kjer se pa tudi prav lepo razprostira imenovani časnik, hvala Bogu. J. G. Vrdelski.

Dopisi.

Iz tržaške okolice 12. sveč. Δ. (Pripravljane za volitve v deželni zbor.) Včeraj so se zbrali v rojanski čitalnici župani in zaupni možje. Ko so se za volilni odbor ustanovili, izbrali so kandidata za vsak okraj (distretto) ter obljubili, da bodo na vse moči delali, da se za poslance volijo danes izbrani možje. Izbrali so za 1. okraj (Servola) g. Cegnarja; za 2. okraj (Rocol, Kadin, Lonjer) g. Zora; za 3. okraj (sv. Ivan, Skorkola in Kolonja) g. Piano-ta (al iz tega okraja je prišlo malo zaupnih mož, samo nekteri od sv. Ivana, zato se tukaj za gotovo ne vé, kako bo); za 4. okraj (Rojan, Greta, Barkola) g. Nabergoja; za 5. okraj (Opčina, Bane, Trebič, Padrič, Bezovica) g. Daneva. Gosp. Danev se je sicer kandidaturi odpovedal, al vendar se je nadjati, da, kakor drugekrati, tudi zdaj sprejme volitev. Za 6. okraj ni se mogel postaviti noben kandidat, in to zato ne, ker so možje samo iz Kontovela prišli, iz Proseka brez župana komaj dva, in iz sv. Križa nobeden. V tem okraju je nekoliko tacihi ljudi, ki sami sebe zatajujejo in zmirom z Lahi potegujejo, češ, da vse dobrote od Lahov uživajo; brž ko ne ti ljudje mislijo, da celó mana, ki je Izraelcem z nebes padala, bila je laška. Ti politikarji pač še ne čutijo ne, kdo da jih prav za prav za nos vodi. Ven-

dar upamo, da se tudi njim bodo oči odprle in da bodo tudi moža iz naroda svojega volili. Ne morem si kaj, da ne bi omenil velike pohvale vredno obnašanje dosedanjega poslanca za 4. okraj g. Jož. Primožiča. Ta vrli rodoljub je dobil vse glase v njegovem okraji in se vé, da bi bil tudi gotovo voljen, al prostovoljno je odstopil in to samo zato, da je gosp. Nabergoju prostor prepustil, o katerem misli, da je parlamentarično bolj izurjen in zato tudi bolj zmožen, okolici na korist delati. Da bi pač takih mož, kakor je Primožič, veliko imeli, ki svojo osebo na stran devajo le zato, da domovini služijo! Zatega denarja so vredni taki rodoljubi. — Poslušajte zdaj še eno čudo. Ponujal se je okoličanom za poslanca tudi neki Theodor Schiff, po rodu trd Nemec, ki ne razume ne besedice slovenske, pa pisari v dunajski obe „Pressi“, v „Triesterico“ in Bog vedi, kamo še; iz tega se pa lahko sodi, koliko srca ima tak človek za blagor slovenskega naroda. Ali ni to grozovita predrznost, da se tak človek le upa ponujati za poslanca nam! Se vé, da je padel, kakor Nemec pravi „mit Trompeten und Pauken“; med njegovim laškim govorom je že nekdo zaupil: „ne anche per idea“ (ptujcev ne potrebujemo!) Govoril je pa blizo tako-le v laškem jeziku: „Predrznem se, gospodje (julija meseca morebiti še: surovi kmetje!) pred vas stopiti in se vam ponuditi za kandidata pri novih volitvah v okolici. Veči del vas me ne pozna; nekteri pa vendar tudi vejo, kdo da sem in me poznajo (se ve da!). Obljubim vam, ako me volite v deželni zbor, da bom na vse moči delal, kar se tiče materialnega interesa okolice. Ker pa vem, da ste rodoljubi (lejte no!), obljubim vam z moško besedo „parola d' honore“, da ako za vašo narodnost ne bom mogel govoriti, ker mi slovenski jezik in slovenski odnosi niso znani, da ne bom temu, kar bodo drugi gospodje tovarši delali, nikdar nasprotoval niti z djanjem niti s pisanjem niti z besedo, ampak zagotavljam vas, da bom tudi v temu smislu ž njimi glasoval. Toraj se vam še enkrat za kandidata priporočam“. — Se vé, da je mož le bob v steno metal, kajti koliko obljube tacih kandidatov veljajo, vidimo predobro na dr. Klun-u, ki so ga Slovenci v Ljubljani v trdnem prepričanju volili, da stoji zvest na strani slovenski, zdaj pa jim je zginil kot kafa!

Od Senožeč 12. sveč. — Nasprotniki vsake koristne naprave, katerakoli se je v preteklih 3 letih v Senožečah ustanovila, so tudi nas kmete po družih vašeh podpihovali in dražili — in to se še godi — da je senožeški župan kriv tega, da smo zgubili c. k. sodnijo in davkarijo l. 1867. *) Al mi poznamo te tiče, in kaj da jih tišči, tudi na tanko vemo. Da mi ne iz navade, ampak iz velike potrebe prosimo svoje nazaj, je tudi s tem dokazano, ker so vsi slovenski in tudi nemški časniki novico, da pridete v Senožeče in v Kostanjevico zopet c. k. sodniji, radostno po „Novicah“ natisnili. Hvaležni hočemo biti sl. deželnemu zboru ljubljanskemu, ki se je že tolikokrat potegnil za nas zapuščene, posebno pa gosp. dr. Toman-u, ki na Dunaji nas ni pozabil. Naj gosp. doktorja in vse druge naše poslance na Dunaji hvaležnost tisoč in tisoč naših ljudi odškoduje za mnogotere čečkarije po časnikih, ki jih pišejo taki, ki nimajo srca za skeleče naše rane! Le preveč je znano, da se nam je z odpravo sodnije v Senožečah največa krivica mimo vseh drugih zgodila, ter marsikak krvavo zasluženi krajcarček za daljne

poti, vročnine, eksekucije itd. pozobala, tako, da le malo zlega še, pa ob vso moč pridemo. Dopis iz Dunaja v 5. listu „Novic“, da dobimo zopet c. k. sodnijo nazaj v Senožeče, je v senožeški, vremeski in hrenovski fari nepopisljivo zadovoljstvo in veselje učinil; hipoma je šel glas od vasi do vasi, in radovedno sosed sosedu zdaj poprašuje, kedaj vendar bo teh daljnih potov v postojnski kot konec. Ne da bi pa dragi Postojnci nam zamerili, da rečemo postojnski „kot“, kajti mi nikakor ne mislimo, da je trg Postojna kot, ampak s tem rečemo le, da Postojna leži res na koncu vseh vasi, ktere pod postojnsko gospôsko spadajo, in noben oblastnijsk sedež na Kranjskem ni tako izsreden in ljudstvu tako oddaljen, kakor Postojna, kar ubogim ljudem dosti dragega časa in krvavih denarjev vzame. Senožeče so že po današnji določbi pravo središče od treh far; ko bi pa še košana fara, od ktere nobena vas čez 2 in pol uri daljave v Senožeče, v Postojno pa vsaka od 4 do 5 ur hoda ima, se k Senožečam pridružila, bi tamošnjim ljudem prav veliko koristilo, in ko bi tudi iz vrabčevske podfare vasi: Polje, Vrabče, Jakovce in Tabor se pod Senožeče, kamor 1½ uro hodá imajo, vsodnijile, bi bil sodniški sedež v Senožečah 10.000 do 11.000 prebivalcem tako središče, da ga ni na celém Kranjskem enacega; kajti nobena vas ne bi čez 2½ ure hodá do sodnije imela. Vrhovicam in vsem vasem doli do Štjaka bi pa še posebno to na dobro bilo, da bi se jim cesta za prevaževanje vina, ktero večidel na Kranjsko prodajajo, za 3 ure do Senožeč prikrajšala, in to bi vrhovsko kapljo na ceni gotovo vzdignilo.

Iz Postojne 8. sveč. — Veselica v naši čitalnici na čast Vodniku bila je na vsako stran sijajna. Živogani nas je krasni govor g. dr. Jan. Bučarja o Vodniku in njegovih zaslugah, in razveselil nas je pevski zbor z „Ilirijo oživljeno.“ V občno zadovoljnost ste deklamovale gospici A. L. in E. B., in posebno prva je z deklamacijo Vodniku na slavo globoko segla v srca vsem pričujočim. Pesem „Gorenka“ se je morala ponavljati, in gospoda D. in St. sta s svojim izvrstno izpeljanim „prepirom“ veliko smeha učinila. Besedi je sledila tombola, in tej pa ples, kateri je trajal v pozno noč. — Čuje se tudi, da nam odbor napravi v kratkem gledališčno predstavo. Dobro došla!

Iz Kranja 13. febr. — Tudi čitalnica naša je 27. dne u. m. praznovala rojstni dan V. Vodnika. Da pa „Novicam“ ne kratim prostora, omenim le toliko, da bila je „beseda“ sijajna, dvorana polna častivcev Vodnikovih, med katerim prelepo število naših gospá in gospodičin, ki so tudi v znamenje spoštovanja ovijale zahvale venec okrog glave prvega buditelja slovenskega naroda. — Krono pustnim veselicam pa je letos postavil kupčijski ples 8. t. m., kateremu je godla ljubljanska mestna godba. Kakor bila je vredba na vsako stran hvalevredna, tako je tudi godba presegla vse naše nade. Vsa čast nji in njenemu kapelniku!

Iz Zagorice. — Namesti dosedanjega župana Matija Kastelic-a je bil France Planinšek za župana izvoljen.

Iz Ljubljane. — V današnjem listu se bere c. k. ministerski ukaz, kateri kakor še 6 drugim deželam, tudi kranjski zapoveduje začasno uravnavo šolskega nadzorstva. Zelo osupnil je ta ukaz ne le vsacega, ki je pritrdil sklepu lanskega deželnega našega zbora, temuč tudi druge tukaj, katerim je mar za to, da ustavna pravila senikjer in nikodar ne žaliyo. In še celó mnogim dunajskim tako imenovanim „liberalnim“ časnikom, kakor „Neue fr. Presse“, „Vorstadtztg.“ in drugim ne gré v glavo, kako da je moglo ministerstvo nastopiti pot takega oktroja. Edini ljublj. „Tagblatt“ je srečen

*) To je pač nesramno obrekovanje, kajti 1867. leta je tudi na Solnograškem in v Galiciji prestalo veliko število c. k. sodnij, in to po cesarski postavi. Da si je pa, kolikor je nam znano, od vaše strani le edino in sam senožeški župan nevtrudljivo prizadeval za povrnjenje c. k. sodnije v Senožeče, je pa tudi resnica. Vred.

o tem ukazu ter miluje večino deželnega našega zbora, da ni ubogala „manjšino“! „Novice“ so v lanskim letu po stenografičnih spisih obširno popisale obravnavo deželnega zbora, v katerem je dotični odbor po svojem poročevalcu (dr. Tomanu) temeljito dokazal, da v svojih predlogih ni svetoval ničesa tacega, kar bi segalo čez mejo državne postave od 25. maja 1868. l. Kar je o načrtu vladinem prenalagal zbor, bilo je to, da se je oziral na razmere in potrebe dežele naše, in sam dr. Kaltenegger, bistroumni pravoslovec iz vrste zborove manjšine, je priznal, da po besedah državne postave od 25. maja 1868. ima deželni zbor popolnoma pravico šolski svet (in to je bistvo vse postave) sestaviti tako, kakor ga je sestavil. Ako pogledamo v državno postavo od 25. maja 1868. in beremo §§. 1. 10. in 13., kjer je odločno izrečeno, da deželni zbor odločuje šolske okraje (Schulbezirke), da on sestavlja šolska nadzorstva in da on ustanovlja prehodna pravila (Uebergangsbestimmungen), po katerih se ima opravilstvo dozdanjih duhovnih in svetnih šolskih oblastnih izročiti novim šolskim svetom, je pač po vsem tem očitno, da vse to spada v oblast avtonomnim deželnim zborom. Ako se ministerski ukaz od 10. svečana sklicuje na §§. 14. in 15. državne postave od 25. maja, ni ta sklic na pravem mestu, kajti najvišje nadzorstvo mora državna administracija le do tiste meje imeti, ki se ne dotika deželne postavodaje; deželni zbori ustanovijo postavo, najvišje nadzorstvo pa gré potem vladi. Sploh se je širila misel, da pod parlamentarnim ministerstvom se ne more ponavljati več ona dôba, ko so ministri dekretirali „ukaze“, kajti to je bila nesrečna dôba ministerskega absolutizma. Sicer pa tudi iz same postave od 25. maja 1868. ni jasno, kako da ministerstvo more zapovedati začasni ukaz o šolskem nadzorstvu. — Ko je stara „Presse“ unidan naznanjala, da 9 deželam (Dalmaciji, Česki, Salcburški, Koroški, Voralberški, Štajarski, Goriški, Istri in Bukovini) je potrjena postava šolskega nadzorstva, 7 pa ne, je rekla, da med temi sedmerimi so nekatere „preliberalne“, tirolska in kranjska pa ste „nazadnjakinji“. Ima mar „Presse“ pravico zahtevati, da bi dežele avstrijske plesale po goslah njenega „liberalizma“? Mislimo, da ne, in da se deželam ne more siliti, česar nočejo. Zato je centralizem nesreča Avstriji, ktero le popolna avtonomija dežel more zadovoljno stvariti, to je, taka avtonomija, kateri je gêslo: „v potrebnih rečeh edinstvo, v vseh drugih svobodno gibanje.“ V tem obstoji „Ausgleich“ z vsemi narodi!

— (Volitve novega mestnega zbora ljubljanskega) so razpisane na 9. 10. in 12. dan prihodnjega meseca.

— (Volitev deželnega poslanca v Idriji) namesti izstopivšega viteza A. Gariboldi-a bode 5. sušca.

— Ker so zaradi prezidanja norišnice v zadnjem hipu tako tehtni pomislili nastali v deželnem odboru, da si ni upal odgovornosti velikih stroškov brez zaslišanja pravega izvedenca na-se vzeti, je poklical v posvêt iz Dunaja profesorja dr. Schlagerja, prvega veljaka o tacih stavbah. Odbor bode deželnemu zboru predložil dr. Schlagerjev nasvêt; brž pa bode skrbel za najem pripravnega poslopja, kamor se morejo mirni blazni začasno preseliti, da v sedanji norišnici prostor naredé drugim hudim norcem, ki so zdaj še zunaj po deželi.

— (Služba učitelja staroklasične filologije in slovenskega jezika) na ljubljanski gimnaziji je prazna; plača jej je 945 gold.; do konca sušca je čas za vlogo kompetencij.

— Tukajšnji gimnazijalci namerjajo 28. dne t. m. v čitalnični dvorani napraviti besedo na prid Vodnikovega spominka. Program bo obsegal muzikalen in

dramatičen del. Zapreke, ktere so se stavile dijakom pri tem blagem početju, odstranile so se srečno. Nadjamo se vsestranske udeležbe in veselega večera!

— (O slovensko-nemškem slovníku) sta „Slov. Nar.“ in „Domov.“ nedavno prinesla razprave, o katerih odgovor dati gré tistim, ki imajo to stvar v rokah. Nam je iz obravnav deželnega zbora le to-le znano: V opravljenem sporočilu poslednjega deželnega zbora poroča deželni odbor tako-le: „Ozir slovensko-nemškega dela Wolfovega slovarja bilo je sl. deželnemu zboru v poslednjem sporočilu (1866) naznanjeno, da so se pričela dela za izdajo tega slovarja in da je delo do tle dospelo, da v malem času na svetlo pride prva pôla. Deželni odbor po skoro preteklih 3 letih, žalibog, ne more poročati, da je dovršena prva tiskana pôla, vkljub temu, da je potrební denar za izdavo te knjige že dolgo časa pripravljen in bi se bil slovensko-nemški del v 3 letih lahko popolnoma dovršil. Deželni odbor mora sl. deželnemu zboru prepustiti primeren sklep, da se kar najprej mogoče dovrši knjiga tako silno potrebna vpeljavi slovenskega jezika v šole in uradnije.“ — Na ta predlog je deželni zbor v 21. seji to-le sklenil: „Deželni odbor dobiva nalog, neprenehoma paziti, da bo izdelovanje slov. nemškega dela Wolfovega slovarja redovito in kar najbrže napredovalo.“

— Kakor mnogo listov kaže, je „Tagblattu“ jako zvest sodelavec ljubljanski dopisnik v „Slov. Narodu.“ Vredniku „Tagbl.“, ki se trudi s prevodom nemškim, bi ta domoljub delo lahko zeló polajšal, ako bi mu kar naravnost poslal svoje črte.

— (Popravek.) Dopisnik „iz Polhovega Gradca“ v poslednjem listu, ki se pritožuje o tem, da se v zadevah dacnega odkupa silijo nemški protokoli, ktere malokdo razume, pripisuje to krivdo družbi Lukmanovi. To poslednje pa je pomota, kajti pozvedili smo iz gotovega vira, da Lukman ima v dacnem odkupu samo ljubljansko mesto. Vse drugo pa je resnica, in tem bolj se je čuditi temu, da dacarji ne uradujejo po slovenski, ker vodstvo finančno tudi ume slovenski ter izpisuje davke po slovenski.

Za preprijazno, tako obilno udeležstvo pri pogrebu preljubljenе naše sestre

Lavoslave,

kakor tudi gospodom pevcem čitalničnim, ki so na grobu peli, in gospodom dijakom, ki so nepozabljivo nesli in sprevedu svetili, izrekuje presrečno zahvalo

rodovina Kos-ova.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Iz državnega zbora nimamo nič važnega omeniti, ker še zmiraj le bolj odbori pripravljajo gradivo občnemu zboru. Temveč pa po časnikih švigajo govorice o premembi ministerstva. Liberalci se bojé, da ne bi grof Taaffe postal ministru predsednik; zato ga obrekujejo kolikor morejo, in to tem več, ker slišijo, da on in Beust neprenehoma delata na to, da bi se našla nit, po kateri bi se mogla sprestiti sprava s Čehi in Poljaki, brez ktere, kakor brez sprave vseh drugih narodov avstrijskih, boléha ustava avstrijska. Ti liberalci se pač iz skušinj preteklih let niso nič izučili, čeravno so tudi takrat zasramovali Magjare, kakor danes Čehe in druge slovanske narode. — Ministerstvo izdeluje načrt postave, po kateri naj bi se predrugačil državni zbor, in to po številu poslancev in po poti volitev v državni zbor. Minister